

I fight with the sword for the sake of god. I am a servant of god and I am not the agent of my body.

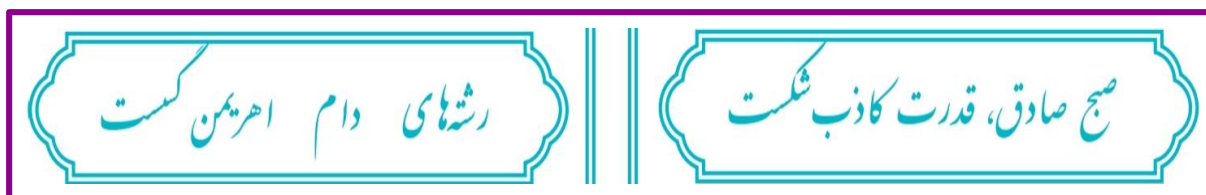

اهداف آموزشی و انتظارات پس از مطالعه:

درس دوازدهم ، شیر حق:

- ۱- آشنایی بیشتر با شخصیت والای امام علی(ع)
- ۲- تفکر بیشتر درباره جهاد در راه خدا و جهاد با نفس
- ۳- آشنایی بیشتر با مولوی و کتاب مثنوی معنوی
- ۴- تقویت علاقه نسبت به رفتار های پیشوایان دینی
- ۵- تقویت خوانش متن با لحن مناسب
- ۶- تقویت کار بست آموزه های متن درس در مهارت های گفتاری ، نوشتاری و رفتاری
- ۷- آشنایی با وابسته های اسم (صفت پرسشی ، صفت تعجبی)
- ۸- تقویت کار بست واژگان جدید در حوزه مهارت های املایی و نگارشی

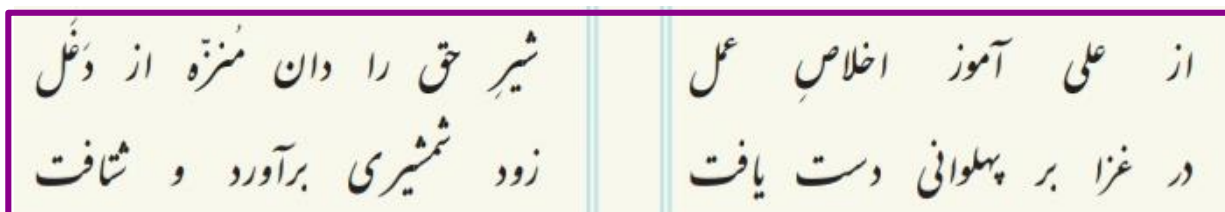
- قالب شعری: مثنوی
- برگرفته از: مولوی

معنی: صبح واقعی طلوع کرد (امام آمد) و شکوه و قدرت صبح کاذب (رژیم شاهنشاهی) را درهم شکست و رشته‌های دام شیطان (شاه و مامورانش) را از بین برد.

نکات دستوری: قدرت کاذب و اهریمن = استعاره از رژیم شاهنشاهی - صبح صادق = استعاره از امام خمینی (ره) - رشته پاره کردن = کنایه از نابود کردن

درس شیرحق:

معنی ابیات: اخلاق و درستی عمل را از حضرت علی (ع) بیاموز، حضرت علی (ع)، شیر خدا را از ناراستی، پاک بدان.

در جنگ بر پهلوانی تسلط یافت و غالب شد. فوری شمشیر را بیرون آورد و برای کشتنش شتافت.

نکات دستوری: شیرحق = استعاره از امام علی (ع) - دست یافتن = کنایه از پیدا کردن، چیره شدن

معنی ابیات: آن پهلوان بر صورت آن حضرت ، آب دهان انداخت. شخصیتی که مایه افتخار پیامبران و اولیاست.

آن حضرت فوری شمشیر را بر زمین انداخت و در جنگ با آن پهلوان سستی کرد. (به جنگ ادامه نداد)

نکات دستوری: علی و ولی = جناس ناقص اختلافی

کشت حیران آن مبارز، زین عمل	وز نمودن عفو و رحم بی محل
گفت: «بر من تیغ تیز افراشتی	از چه افکندی، مرا بگذاشی؟»

معنی ابیات: آن مبارز از عمل حضرت علی(ع) (بخشش و مهربانی بی محل) متعجب شد.

گفت: تو بر من شمشیر تیز کشیدی ، پس چرا شمشیر بر زمین انداختی و مرا رها کردی؟

نکات دستوری: تیغ افراشتن = کنایه از جنگیدن

گفت: «من تیغ از پی حق می زنم	بنده حقم نه مأمور تنم
شیر حقم، نیستم شیر هوا	فعل من بر دین من باشد گوا

معنی ابیات: گفت: من برای رضای خدایم شمشیر می زنم (می جنگم) من بنده خدا هستم و مأمور جسمم نیستم.

(برای هوای خودم شمشیر نمی زنم)

من شیر خدا هستم و شیر هوا و هوس نیستم. رفتار و عملم بر دین و ایمانم گواهی می دهد.

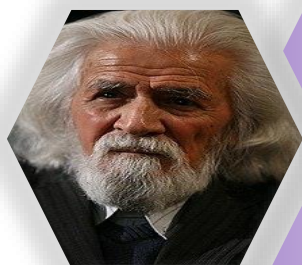
نکات دستوری: گوا و هوا = جناس ناقص اختلافی-تلمیح به (الاعمال بالنیات: کار ها به نیت هاست)

بادِ خشم و بادِ شهوت ، بادِ آز
 بُرد او را که نبود اهل نماز
 چون درآمد در میان، غیر خدا
 تیغ را دیدم نهان کردن سزا

معنی ابیات: خشم و شهوت و طمع مثل باد آن کسی را با خود می برد که اهل نماز نباشد (آن را که اهل نماز نبود از راه راست منحرف کرد)

چون نام کسی غیر از خدا به میان آمد ترجیح دادم شمشیر نکشم.

نکات دستوری: باد خشم= اضافه تشبیهی- باد شهوت= اضافه تشبیهی- باد آز= اضافه تشبیهی- واژه آرایه (باد)- نهان کردن تیغ= کنایه از شمشیر نکشیدن

آثار: سرود
سپیده ، سرود
درد

از شاعران
خوش نام
انقلاب

حسین ممکنی
متخلص به حمید
سبزواری

بیشتر سروده های
او مربوط به فضای
انقلاب است

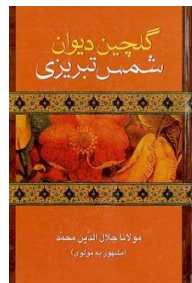
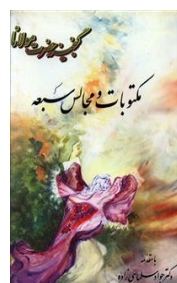
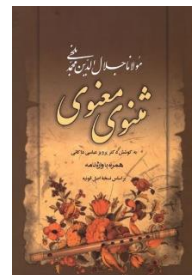

جلال الدين
محمد بلخي

از عارفان و شاعران
بزرگ ایران در قرن
هفتم

آثار: مثنوی معنوی ،
دیوان شمس ، فیه
ما فیه ، مکتوبات و
مجالس سبعه

به شرح و
توضیح نام های
خداوند پرداخته

نثر این کتاب
ساده و شیوا
است

نوشته شهاب
الدین احمد بن
منصور سمعانی

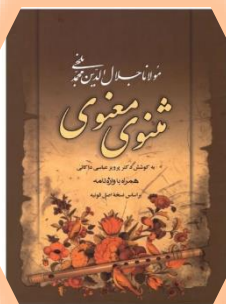
وی از عارفان و
نویسندگان
قرن ششم بود

۲۶ هزار بیت دارد
و در شش دفتر
سروده شده است

کتاب منظوم و
گران قدر
مولوی

شامل حکایاتی که مولانا با
بیان آنها مسائل دینی و
عرفانی و حقایق معنوی را
به زبان ساده و از راه
تمثیل ، بیان ، می کند

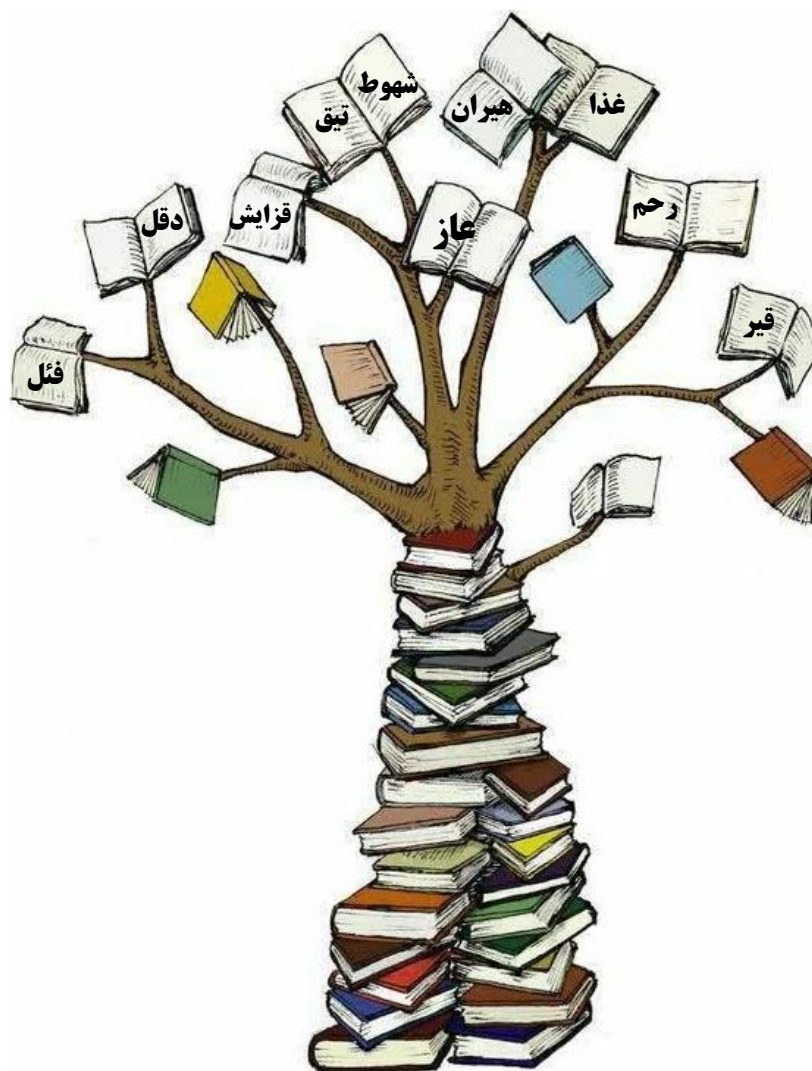

آز	حرص ، طمع
افراشتن	کشیدن
تیغ	شمشیر
خدو	آب دهان
سزا	سزاوار ، شایسته
فعل	عمل ، کار
کاهلی	سستی ، تنبلی
منزه	پاک ، بی عیب
ولی	سرپرست ، رهبر دینی
اخلاص	عقیده پاک داشتن ، پاکی نیت
اهریمن	شیطان
بی محل	نامناسب
در زمان	فوری ، بی درنگ
دغل	مکر و حيله ، فریبکاری
عفو	بخشش
غزا	جنگ ، پیکار
حق	خدا
گوا	شاهد ، گواه ، دلیل
نبی	پیامبر
هوا	میل و آرزو

نکات املایی

شکل صحیح کلمات داده شده را در قالب بیت‌ی از متن درس بنویسید.

۱- در بیت اول ، به کدام صفات حضرت علی (ع) اشاره شده است؟

اخلاص ، دور از فریبکاری

۲- کدام بیت با مفهوم عبارت (الاعمال بالنیات) مناسبت دارد؟

بیت ۸- (شیر حقم ، نیستم شیرهوا فعل من بر دین من باشد گوا)

۳- مولوی ، در بیت نهم ، بر چه نکته ای تاکید دارد؟

کار را برای خدا انجام دادن نه برای خلق خدا

صفت پرسشی

به جمله های زیر ، توجه کنید.

- ❖ شما کدام ورزش را دوست دارید؟
- ❖ چند کارگر در کارگاه کار می کنند؟

در گروه های اسمی مشخص شده ، کلمه ای که قبل از اسم آمده است ، (صفت پرسشی) است که درباره نوع ، چگونگی یا مقدار اسم ، پرسش می کند. صفت پرسشی ، پیش از اسم می آید و وابسته ی پیشین اسم به شمار می آید.

صفت تعجبی

اکنون به جمله های زیر ، توجه کنید.

- ❖ چه باغ با صفائی است!
- ❖ عجب سخن ارزشمندی گفتی!

در هر یک از گروه های اسمی بالا ، کلمه ی قبل از اسم ، (صفت تعجبی) است و احساس و عاطفه ی گوینده را درباره ی اسم ، بیان می کند. صفت تعجبی پیش از اسم می آید و وابسته ی پیشین اسم ، شمرده می شود.

اکنون در جدول زیر ، به جایگاه وابسته های اسم ، در گروه های اسمی ، توجه کنید:

گروه اسمی		
هسته گروه	وابسته پیشین	
	صفت تعجبی	صفت پرسشی
ورزش	—	کدام
کارگر	—	چند
باغ	—	چه
سخن	عجب	—

چند نکته درباره صفت تعجبی و پرسشی:

۱- کلماتی مانند (آیا ، کی ، چرا) وابسته ی پیشین نیستند. زیرا (چند و چه و کدام) ، این قابلیت را دارند که بعد آنها اسم بیاید ولی این کلمات نه.

۲- (چند ، چندین و هیچ) هم صفت پرسشی هستند و هم مبهم که از روی لحن یا علامت نگارشی (؟) یا (.) آنها را از هم تشخیص می دهیم.

مثال: چند کتاب خریدم. (مبهم)

مثال: چند کتاب خریدی؟ (پرسشی)

۳- هرگاه واژه های (چه ، چقدر ، عجب و ...) همراه اسم یا جانشینان اسم باشند ، صفت تعجبی هستند اما اگر به تنهایی ذکر شوند ، ضمیر تعجبی هستند.

مثال: چه کار خوبی کردی! ← چه : صفت تعجبی

مثال: چه ها بر سرش آوردند! ← چه : ضمیر

مثال: چه زیبا می نویسند! ← چه : قید

۴- (عجب و چه) به عنوان صفت تعجبی معمولا با " ی نکره" همراه هستند. مثال: چه گلی! ، عجب گلی!

۵- هرگاه صفت تعجبی در جمله باشد ، به آخر هسته ی گروه اسمی نشانه ی "ی" اضافه می شود. اما اگر هسته گروه اسمی ، وابسته (از نوع صفت بیانی) داشته باشد ، حرف "ی" به آخر وابسته منتقل می شود.

مثال: چه گل زیبایی!

مثال: چه کتاب دلنشینی!

۶- (چه) بین صفت پرسشی و صفت تعجبی مشترک است که از لحن کلام یا علامت های نگارشی (؟) یا (!) می توان آن دو را از هم تشخیص داد.

مثال: چه اندوه جانکاهی!

مثال: چه امتحان سختی بود!

مثال: چه کتابی خریده ای؟

مثال: چه روزهایی به روستا می روی؟

برخی از واژه ها در زبان فارسی ، به دو شکل نوشته و خوانده می شود. بی آنکه در معنای آنها تغییری ایجاد شود. در هنگام نوشتن این کلمات لازم است به تلفظ واژه و املای درست آن دقت و توجه کافی داشت. مانند: (هوشیار ، هشیار)

گفت و گو کنید

۱- حدیثی از پیامبر اسلام بیابید که در آن به مفهوم مصراع (افتخار هر نبی و هر ولی) اشاره شده باشد ، سپس درباره آن گفت و گو کنید.

امام علی (ع) در همان کودکی با پیامبر زندگی می کرد. یعنی برادر های حضرت ابوطالب ، به خاطر فقر او ، هر کدام فرزندی از او بردند تا بزرگ کنند. حضرت محمد (ص) نیز حضرت علی را بزرگ کرد. علی (ع) تربیت یافته ی حضرت رسول بود. با ایشان زندگی می کرد و با ایشان هم کلام و هم صحبت بود. او یار و یاور پیامبر بود و همیشه در کنارش حضور داشت. بعد از اعلام نبوت نیز در کنار پیامبر ماند.

۲- درباره راه های درست مبارزه با خشم نابجا با دوستان خود گفت و گو کنید.

بزرگان دین و روانشناسان و... توصیه می کنند که در موقع عصبانیت تصمیم نگیرید. مخصوصا اگر عصبانیت بیجا و بی موقع باشد. موقع عصبانیت چند قدم راه بروید ، لیوانی آب بنوشید ، تغییر موقعیت دهید تا آرام شوید.

نوشتن

۱- برای هر یک از واژه های زیر ، دو هم خانواده بنویسید.

- اخلاص: خلوص ، خالص

- حق: حقیقت ، حقوق

- مامور: امور ، امر

۲- معادل معنایی واژه ی (اسد) را از متن درس بیابید و با آن یک تشبیه بسازید و ارکان آن را مشخص کنید.

اسد = شیر = لقب حضرت علی (ع)

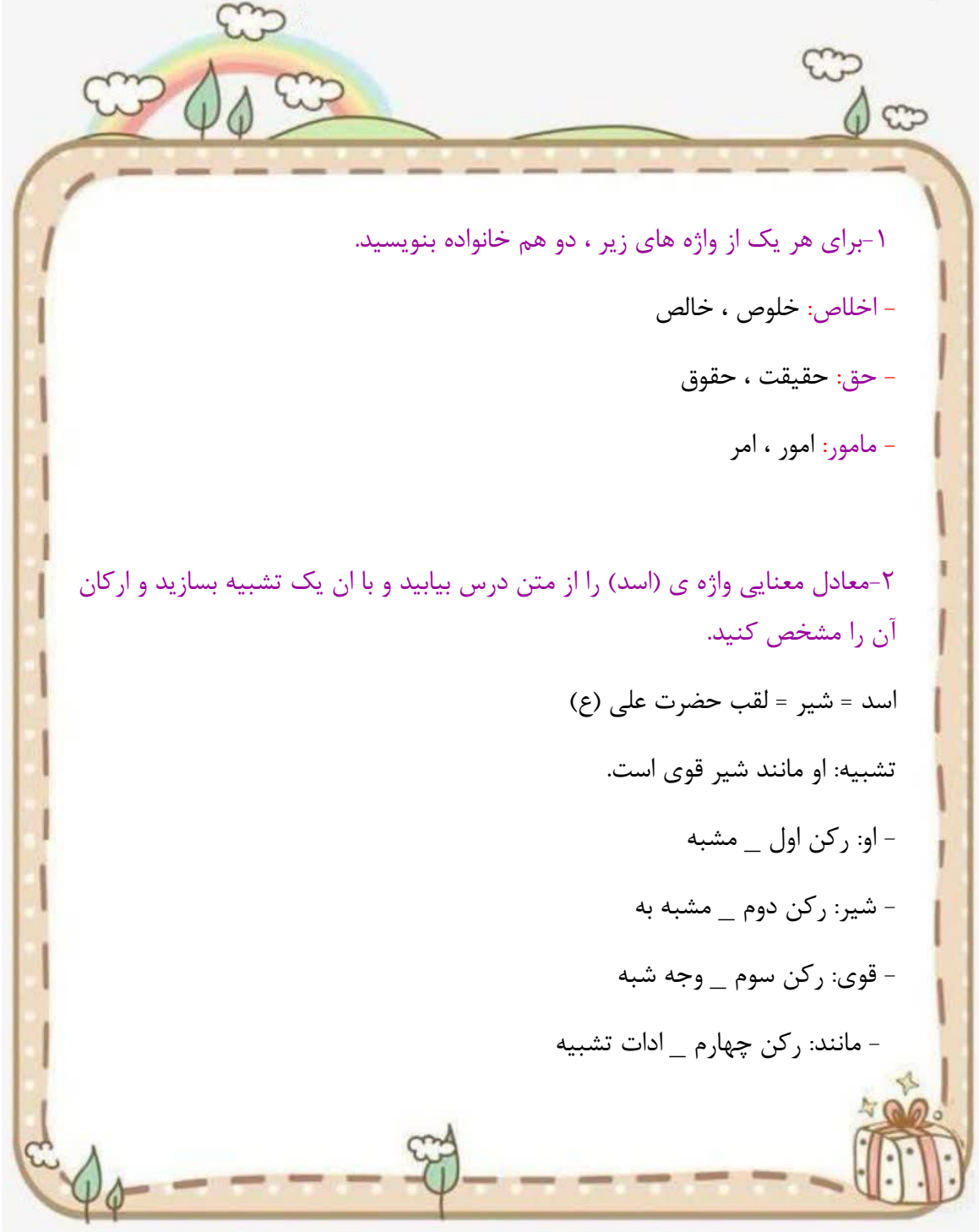
تشبیه: او مانند شیر قوی است.

- او: رکن اول _ مشبه

- شیر: رکن دوم _ مشبه به

- قوی: رکن سوم _ وجه شبه

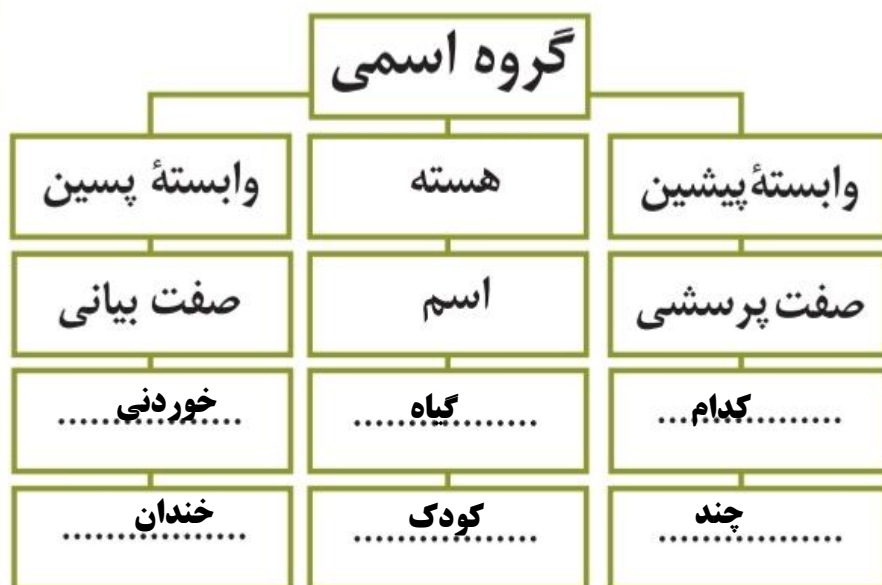
- مانند: رکن چهارم _ ادات تشبیه

نوشتن

۳- جاهای خالی نمودار زیر را با نوشتن کلمات مناسب کامل کنید.

نوشتن

۴- گروه های اسمی مشخص شده در جمله های زیر را به هسته و وابسته تجزیه کنید و در جدول قرار دهید.

- چه انشای زیبایی ، نوشته ای!

- عجب لباس گران قیمتی ، به فقیر بخشیده ای!

- چه پرسش دقیقی از معلم پرسیدی!

گروه اسمی		
وابسته پیشین	هسته	وابسته پسین
صفت تعجبی	اسم	صفت بیانی
چه	انشا	زیبا
عجب	لباس	گران قیمت
چه	پرسش	دقیق

اِنْ شَاءَ اللّٰه

حکایت

آورده‌اند که، مردی در راهی می‌رفت
و درمی‌چند در آستین داشت و در عقیدتش
خلل بود. یکی او را گفت: کجا می‌روی؟
گفت: درمی‌دارم؛ به خرفروشان می‌شوم تا
خری خرم. گفت: بگو اِنْ شَاءَ اللّٰه! گفت:
به اِنْ شَاءَ اللّٰه چه حاجت است؟ که زر بر
آستین است و خزد در بازار! او بگذشت.
در راه طزاری به وی بازخورد و آن زر به
جیلت برد. چون آن مرد واقف شد که زر
بردند، خجل‌وار بازگشت و به اتفاق، هم
آن مرد به او بازخورد و گفت: هان! خر
خریدی؟ گفت: زر بردند اِنْ شَاءَ اللّٰه.
گفت: اشتباه کردی؛ اِنْ شَاءَ اللّٰه در آن
موضع باید گفت تا فایده دهد!

روح الارواح، سمعانی

درم	درهم ، پول نقره یا طلا
خلل	آسیب
خز	پارچه ای لطیف از حیوانی مثل سمور
ان شاءالله	اگر خدا بخواهد
به حیل	با مکر و حيله و فریب
خجل وار	خجالت زده ، شرمگین
هان	آگاه باش
درمی چند	چند درهم
در عقیدتش خلل بود	ایمانش ضعیف بود
طرار	دزد
واقف	آگاه
به اتفاق	به طور ناگهانی
موضع	موقعیت

نمونه سوال درس دوازدهم

سوالات تستی:

۱- در کدام گزینه معنای همه واژه ها درست است؟

- (۱) منزّه: پاک / خدو: عرق
(۲) شهوت: هوای نفسانی / آز: علاقه
(۳) عفو: بخشش / کاهلی: سستی
(۴) اخلاص: دوستی / غزا: جنگ

۲- در بیت " صبح صادق قدرت کاذب شکست / رشته های دام اهریمن گسست " کدام آرایه به کار نرفته است؟

- (۱) تلمیح (۲) استعاره (۳) تضاد (۴) کنایه

۳- نقش واژه های " بنده " و " مامور " در بیت زیر به ترتیب کدام است؟

(گفت من تیغ از پی حق می زنم / بنده حقم نه مامور تنم)

- (۱) مسند-مسند (۲) نهاد-نهاد (۳) نهاد-مسند (۴) مسند-نهاد

۴- معنی واژه ی " بی محل " در بیت زیر کدام است؟

(گشت حیران آن مبارز ، زین عمل / وز نمودن عفو و رحم بی محل)

- (۱) بدون مکان (۲) بی رحم (۳) بی موقع (۴) بیهوده

سوالات جای خالی:

- ۵- درس شیر حق از کتاب اثر انتخاب شده است.
- ۶- واژه ی صحیح را با توجه به معنی در جای خالی قرار دهید.
- الف) در راه طراری به وی بازخورد و آن زر را به ببرد. (هیلت-حیلت)
- ب) از علی آموز اخلاص عمل / شیر حق را دان منزّه از (دغل-دقل)
- ۷- و از آثار حمید سبزواری هستند.
- ۸- چه در عبارت " چه کتاب جالبی! " صفت است.

سوالات کوتاه جواب:

- ۹- منظور از " رشته های دام اهریمن گسست " چیست؟
- ۱۰- در بیت " شیر حقم ، نیستم شیر هوا / فعل من بر دین من باشد گوا " چه نوع جناسی وجود دارد؟
- ۱۱- شیر حق استعاره از کیست؟
- ۱۲- منظور از عبارت " در عقیدتش خلل بود " چیست؟

سوالات درست یا نادرست:

- ۱۳- روح الارواح نوشته ی سمعانی است.

نادرست

درست

۱۴- طرار به دزدی می گویند که برای خودش دزدی می کند.

نادرست

درست

۱۵- عجب از وابسته های پسین گروه اسمی به شمار می رود.

نادرست

درست

۱۶- چه در گروه اسمی " چه کتابی را مطالعه کردی؟ " صفت پرسشی و وابسته ی پسین است.

نادرست

درست

سوالات تشریحی:

۱۷- معنی بیت " باد خشم و باد شهوت ، باد آز / برد او را که نبود اهل نماز " را بنویسید.

۱۸- مقصود از " صبح صادق " و " قدرت کاذب " در بیت زیر چیست؟

(صبح صادق قدرت کاذب شکست / رشته های دام اهریمن گسست)

۱۹- کتاب مثنوی معنوی اثر کیست و هر چه درباره ی این کتاب می دانید توضیح دهید.

۲۰- عبارت " چون آن مرد واقف شد که زر ببردند ، خجل وار بازگشت و به اتفاق ، هم آن مرد به او بازخورد "

را به زبان ساده تر بنویسید.

	الف	ب	ج	د
۱				
۲				
۳				
۴				

۵- مثنوی معنوی - مولوی

۶- الف) حیلث ب) دغل

۷- سرود سپیده - سرود درد

۸- تعجبی

۹- نابود شدن رژیم شاهنشاهی

۱۰- ناقص اختلافی

۱۱- حضرت علی (ع)

۱۲- ایمان او ضعیف بود

۱۳- درست

۱۴- نادرست

۱۵- نادرست

۱۶- نادرست

۱۷- خشم و شهوت و طمع مثل باد آن کسی را با خود می برد که اهل نماز نباشد .

۱۸- استعاره از امام خمینی (ره) - استعاره از رژیم شاهنشاهی

۱۹- مولوی - کتاب منظوم و گران قدر مولوی ، شامل حکایاتی است که مولانا با بیان آنها مسائل دینی و عرفانی و حقایق معنوی را به زبان ساده و از راه تمثیل بیان می کند. مثنوی در ۲۶ هزار بیت و در شش دفتر سروده شده است.

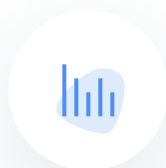
۲۰- وقتی آن مرد آگاه شد که سکه ی طلا را دزدیدند ، خجالت زده برگشت و به طور ناگهانی به همان مرد برخورد.

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد